

ecce jam annuntiatum est gentibus :) quid debent facere gentes, quibus annuntiaverunt illi qui sylvam extirpaverunt? Jam ad ipsas gentes dicit : « Afferte Domino patriæ » gentium, afferte Domino gloriam et honorem¹ : » nolite vobis; quia et illi qui vobis annuntiaverunt, non suam, sed illius gloriam annuntiaverunt : et vos « Afferte » Domino gloriam et honorem; » et dicite, « Non nobis, » Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam². » Nolite spem in homine ponere. Si baptizatur unusquisque vestrum, dicat : Ille me baptizat, de quo amicus sponsi dixit : « Hic est qui baptizat³. » Si enim hæc dixeritis, affertis Domino gloriam et honorem. « Afferte Domino » gloriam et honorem. »

IX. « Afferte Domino gloriam nomini ejus. » Non nomini hominum, non nomini vestro, sed nomini ejus afferte gloriam. « Tollite hostias, et introite in atria ejus⁴. » Tollite hostias : » quid allaturi estis, ut introëatis in atria ejus? Jam enim crevit domus, et facta sunt atria : qui afferunt hostias, intrent in atria. Tauros allaturi sumus, hircos vel oves? Absit. « Si voluisses sacrificium, de » dissem utique⁵. » Ille nobis hostiam commendabat, quam offerre debemus. Videte ne illa sit hostia, de quo jamdudum dixit : « Confessio et pulchritudo in conspectu » ejus. » Confessio hostia est Deo. O ergo gentes, si vultis intrare in atria ejus, nolite vacuæ intrare, « Tollite » hostias. » Quas hostias nobiscum portaturi sumus? « Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et » humiliatum Deus non spernit⁶. » Cum humili corde intra in domum Dei, et cum hostia intrasti. Si autem superbus es, inanis intras. Nam unde superbires, nisi inanis esses? Nam si plenus esses, non inflareris. Quomodo ple-

¹ Psal. xcvi, 7. — ² Id. cxiii, 1. — ³ Joan. 1, 33. — ⁴ Psal. xcvi, 8. — ⁵ Id. 1, 18. — ⁶ Ibid. 19.

nus esses? Si tecum tolleres hostiam, quam portares ad atria Domini. Jam ne diu teneamus, curramus cætera. Videte crescentem domum, videte ædificium ire per totum orbem terrarum. Gaudete, quia intrastis in atria : gaudete, quia ædificamini in templum Dei. Qui enim intrant, ipsi ædificantur, ipsi sunt domus Dei : ille est inhabitator, cui ædificatur domus toto orbe terrarum, et hoc post captivitatem. « Tollite hostias, et introite in atria ejus. »

X. « Adorate Dominum in atrio sancto ejus¹ : » in catholica Ecclesia; hoc est atrium sanctum ejus. Nemo dicat; « Ecce hic est Christus, ecce illic. » Exurgent enim pseudo-prophetæ. Dic eis istud, « Lapis super lapidem » non relinquetur, qui non destruat² : » ad parietem dealbatum vocatis, in atrio sancto adoro Deum meum.

XI. « Commoveatur a facie ejus universa terra : dicite » in nationibus : Dominus regnavit a ligno. Etenim correxit » orbem terræ, qui non commovebitur³. » Quæ testimonia ædificationis domus Dei? Intonant nubes cælorum per totum orbem terrarum ædificari domum Dei : et clamant ranæ de palude : Nos soli sumus Christiani. Quæ testimonia profero? Psalterii. Profero quod surdus cantas : aperi aures, tu cantas ista; cantas mecum, et non concordas mecum : lingua tua sonat quod sonat mea, et cor tuum dissonat a corde meo. Nonne tu cantas ista? Vide testimonia orbis terrarum : « Commoveatur a facie ejus » universa terra : » et tu dicis non commoveri? « Dicite » in nationibus : Dominus regnavit a ligno. » An forte hic obtinebunt, et dicent se regnare a ligno; quia fustibus Circumcellionum regnant? De cruce Christi regna, si a ligno regnaturus es. Nam lignum hoc tuum ligneum te facit : lignum Christi per mare te trajicit. Audis Psalmum dicentem : « Correxit orbem terræ, qui non commo-

¹ Psal. xcvi, 9. — ² Matth. xxiv, 2, et 23, 24. — ³ Psal. xcvi, 10.

» vebitur : » et tu dicis non solum motum post correctionem, sed etiam diminutum. Tu verum dicis, iste mentitur? Pseudo-prophetæ clamantes : « Ecce hic est Christus, » ecce illic¹, » verum dicunt, et Propheta iste mentitur? Fratres, contra istas apertissimas voces auditis in angulis strepitum, Ille tradidit, et ille tradidit. Quid dicis? Voces tuæ audiendæ sunt, an voces Dei? « Etenim correxit orbem » terræ, qui non commovebitur. » Ego tibi orbem terrarum ostendo ædificatum : tolle hostiam ; intra in atria Domini. Hostias non habes, propterea non vis intrare. Quid est hoc? Si hostiam tibi indiceret Deus taurum, hircum, arietem, invenires quod afferres : indixit tibi humile cor, et non vis intrare. Hoc enim in te non invenis, quia superbia tumuisti. « Etenim correxit orbem terræ, qui non » commovebitur. Judicabit populos in æquitate. » Tunc se illi plangent, qui nolunt modo diligere æquitatem.

XII. « Jucundentur cœli, et exultet terra². » Jucundentur cœli, qui enarrant gloriam Dei; jucundentur cœli quos Dominus fecit; exultet terra, quam compluunt cœli. Cœli enim prædicatores, terra auditores. « Commoveatur » mare et plenitudo ejus. » Quod mare? Sæculum. Commotum est mare, et plenitudo maris; omne sæculum commotum est adversus Ecclesiam, cum dilataretur et ædificaretur toto orbe terrarum. De ipsa commotione audistis in Evangelio : « Tradent vos ad judicia³. » Commotum est mare : sed quando vinceret mare eum qui cœlos fecit?

XIII. « Gaudebunt campi, et omnia quæ in eis sunt : » Omnes lenes, omnes mites, omnes æqui, campi sunt Dei. » Tunc exultabunt omnia ligna sylvarum⁴. » Ligna sylvarum, Pagani sunt. Quare jam gaudent? Quia præcisi sunt

¹ Matth. xxiv, 23. — ² Psal. xcvi, 11. — ³ Marc. xiii, 9. — ⁴ Psal. xcvi, 12.

de oleastro, et inserti in oliva¹. « Tunc exultabunt omnia » ligna sylvarum : quia præcisæ sunt ingentes arbores cedrinæ et cyparissinæ, et imputribilia ligna translata sunt ad ædificationem domus². Ligna sylvarum erant, sed antequam irent in ædificium : ligna sylvarum erant, sed antequam olivam parerent.

XIV. « Tunc exultabunt omnia ligna sylvarum, ante » faciem Domini, quoniam venit, quoniam venit judicare » terram³. » Primo venit, et postea venturus est. Primo venit in Ecclesia sua in nubibus. Quæ sunt nubes quæ eum portaverunt? Apostoli prædicantes, de quibus audistis, cum legeretur Apostolus : « Legatione, inquit, pro Christo » fungimur, obsecrantes pro Christo reconciliari Deo⁴. » Ipsæ sunt nubes in quibus venit, excepto adventu suo posteriore, quo venturus est judicare vivos et mortuos. Venit primo in nubibus. Hæc primo vox ipsius sonuit in Evangelio : « A modo videbitis Filium hominis venientem in » nubibus⁵. » Quid est, « A modo? » Nonne Dominus postea venturus est, quando se plangent omnes tribus terræ? Prius venit in prædicatoribus suis, et implevit totum orbem terrarum. Non resistamus primo adventui, ut non expavescamus secundum. Et vae tunc prægnantibus et » mammantibus. » Audistis modo in Evangelio : « Cave » vete, quia nescitis qua hora veniat⁶. » In figura dicta sunt. Quæ sunt prægnantes, et quæ sunt lactantes? Prægnantes animæ dicuntur, quæ habent spem in sæculo. Quæ autem adeptæ sunt jam quod sperabant, pro lactantibus sunt positæ. Verbia gratia : emere vult villam ; prægnans est, nondum enim factum est, tumet uterus in spe : emit ; peperit, adeo lactat quod emit. « Vae prægnantibus et mammantibus : » vae qui habent spem in

¹ Rom. xi, 17. — ² 3 Reg. v, 6. — ³ Psal. xcvi, 13. — ⁴ 2 Cor. v, 20. — ⁵ Marc. xiii, 26. — ⁶ Ibid. 17 et 33.

sæculo, vae qui hærent his rebus quas de sæculi spe pepererunt. Quid ergo debet facere Christianus? Uti mundo, non servire mundo. Quid est hoc? Habentes tanquam non habentes. Sic dicit, sic hortatur quos non vult inveniri a die illa tanquam prægnantes et mammantes, sic eos hortatur : « De cætero, fratres, tempus breve est, reliquum » est, ut et hi qui habent uxores, tanquam non habentes » sint, et qui flent tanquam non flentes, et qui gaudent » tanquam non gaudentes, et qui emunt quasi non tenen- » tes, et qui utuntur hoc mundo tanquam non utentes. » Præterit enim figura hujus mundi. Volo vos sine sol- » litudine esse¹. » Qui sine sollicitudine est, securus expectat quando veniat Dominus ipsius. Nam qualis amor est Christi, timere ne veniat? Fratres, non erubescimus? Amamus, et timemus ne veniat? Certe amamus? An peccata nostra plus amamus? Ergo ipsa oderimus peccata, et amemus eum qui venturus est ad punienda peccata. Veniet, velimus nolimus. Non enim quia modo non venit, ideo venturus non est. Veniet, et quando nescis : et si paratum te invenerit, nihil tibi obest quia nescis. « Tunc » exultabunt omnia ligna sylvarum, ante faciem Domini, » quoniam venit prius. » Et postea quid? « Quoniam ve- » nit judicare terram. Et exultabunt omnia ligna sylva- » rum. » Venit primo, et postea judicare terram : exul- » tantes inveniet eos qui primo ejus adventi crediderunt, » Quoniam venit. »

XV. Nam, « Judicabit orbem terrarum in æquitate : » non partem, quia non partem emit. Totum judicare habet, quia pro toto pretium dedit. Audistis Evangelium, quia cum venerit, inquit, « Congregabit electos suos a » quatuor ventis². » Congregat electos omnes a quatuor ventis : ergo de toto orbe terrarum. Quia et ipse Adam,

¹ 1 Cor. vii, 29-32. — ² Marc. xiii, 27.

(aliquando hoc dixeram¹,) orbem terrarum significat secundum græcam linguam. Quatuor enim litteræ sunt, A, D, A et M. Sicut autem Græci loquuntur, quatuor orbis partes has in capite litteras habent, Ανατολήν dicunt Orientem ; Δύσην, Occidentem ; Αρκτον, Aquilonem ; Μεσημβρίαν, Meridiem : habes, Adam. Ipse ergo Adam toto orbe terrarum sparsus est². In uno loco fuit, et cecidit, et quodam modo comminutus implevit orbem terrarum : sed misericordia Dei undique collegit fracturas, et conflavit igne charitatis, et fecit unum quod fractum erat. Novit illud facere artifex ille, nemo desperet. Multum quidem est, sed qui sit artifex, cogitate. Ille refecit, qui fecit ; ille reformavit, qui formavit. « Judicabit orbem terrarum in » æquitate, et populos in veritate sua. » Quæ est æquitas et veritas? Congregabit secum electos suos ad judicandum, cæteros autem separabit ab invicem. Positurus est enim alios ad dexteram, alios ad sinistram. Quid autem æquius, quid verius, quam ut non expectent misericordiam de iudice, qui noluerunt facere misericordiam antequam veniret iudex? Qui autem voluerunt facere misericordiam, cum misericordia iudicabuntur. Dicetur enim eis ad dexteram positus, « Venite benedicti Patris mei, percipite » regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi³. » Et imputat opera misericordiæ : « Esurivi enim, et dedis- » tis mihi manducare ; sitivi, et potastis me⁴, » et cætera. Rursus ad sinistram positus quid imputatur? Quia noluerunt facere misericordiam. Et quo ibunt? « Ite in ignem » æternum⁵. » Iste auditus malus magnum gemitum faciet. Sed quid dixit alius Psalmus? « In memoria æterna » erit justus, ab auditu malo non timebit⁶. » Quid est, auditus malus? « Ite in ignem æternum, qui paratus est

¹ Vide Tract. ix, in Joan. n. 14, et Tract. x, n. 12. — ² Gen. iii, 6. — ³ Matth. xxv, 34. — ⁴ Ibid. 35. — ⁵ Ibid. 41. — ⁶ Psal. cxi, 7.

» diabolo et angelis ejus¹. » Qui gaudebit ad auditum bonum, non timebit ab auditu malo. Quomodo gaudebunt ad auditum bonum? « Venite benedicti Patris mei. » Et a quo auditu non timebunt? « Ite in ignem æternum, » qui paratus est diabolo et angelis ejus. » Hæc est æquitas, hæc veritas. « Judicabit enim orbem terrarum in » æquitate, et populos in veritate sua. » An quia tu injustus es, justus non erit judex? aut quia tu mendax es, verax non erit veritas? Sed si vis habere misericordem, esto misericors antequam veniat: dimitte si quid in te commissum est, da ex eo quo abundas. Et de cujus das, nisi de illius? Si de tuo dares, largitio esset: cum de illius das, redditio est. « Quid enim habes, quod non accepisti?² » Hæ sunt hostiæ Deo gratissimæ, misericordia, humilitas, confessio, pax, charitas. Has apportemus, et securi expectabimus adventum judicis, « Qui judicabit orbem terrarum in æquitate, et populos in veritate sua. »

ENARRATIO

IN PSALMUM XCVI.

Sermo ad populum.

I. MAGNA spectacula Deus præbet cordi christiano, et quibus vere nihil possit jucundius inveniri: si tamen adsit palatum fidei, cui sapiat mel Dei. Credimus omnibus vobis, qui in Salvatorem nostrum toto corde credidistis,

¹ Matth. xxviii, 41. — ² I Cor. iv, 7.

inesse Spiritum ejus, qui vos delectet cum leguntur prophetiæ, ante tot annos prolatae ex ore sanctorum, et post tot annos impletæ in fide gentium. Magnam enim jucunditatem tunc carpebant ipsi sancti Prophetæ, cum ea videbant in spiritu, non jam impleta, sed adhuc futura. Erat eis magna delectatio: sed tamen et ipsi pro charitate qua in nos accensi erant, quos nondum videbant, et spiritu parturiebant, volebant, si fieri posset, in hoc tempore nobiscum vivere, et videre impleta quæ in spiritu prophetabant. Inde Dominus Discipulis suis, jam ista videre incipientibus ait: « Multi justi et Prophetæ voluerunt videre quæ videtis, et non viderunt; et audire quæ auditis, et non audierunt¹. » Quamvis enim viderint ista in spiritu, tamen futura illis quodam modo formabantur: Apostolis autem jam præsentia reddebantur. Unde ille Simeon, justus quidam senex, multum exultavit videns infantem Jesum, et agnoscens in parvo magnum, et in exigua carne cognoscens cœli et terræ Creatorem. Multum ergo exultavit, quia responsum acceperat, non se exiturum esse de hac vita, prius quam videret salutare Dei. Agnovit ergo illum, jucundatus est, exultavit gaudio; et hoc ait: « Domine, nunc dimittis servum tuum in pace: » quoniam viderunt oculi mei salutare tuum². » Magna est ergo ista jucunditas: et hanc facit charitas. Delectati sumus, cum Psalmus iste cantaretur: et quædam ibi ab omnibus intellecta sunt; quædam vero, quantum arbitramur, aut a paucis, aut certe non ab omnibus. Simul ergo illum in isto sermone, in quo vobis servimus, consideremus; et videamus quanta dignatione nos Deus lætificare voluit, præsentando quæ promisit, et nobis exhibens veritatem promissis suis.

II. Inscríbitor Psalmus, « Ipsi David, cum terra ejus

¹ Matth. xiii, 17. — ² Luc. ii, 25-30.